

Opis źródła:

Kronika polska (*Kronika i czyny książąt czyli władców polskich, Cronica et gesta ducum sive principum Polonorum*) pióra Anonima zwanego Gallem, jedno z najważniejszych źródeł do dziejów jedenastowiecznej Polski. Jej autor, mnich tworzący na dworze Bolesława III Krzywoustego w drugiej dekadzie XII wieku, był tym, który uporządkował tradycję dynastyczną Piastów i nadał jej formę narracji historycznej. Dzieło składa się z trzech ksiąg, z których ostatnia pozostała niedokończona. W przypadku pierwszej mamy do czynienia z opowieścią o odleglejszej przeszłości, to jest o dziejach Polski i dynastii piastowskiej do momentu narodzin zleceniodawcy (1086 r.). Jest to swego rodzaju pochwała rodu panującego ze szczególnym uwzględnieniem Bolesława I Chrobrego, który w narracji figuruje jako faktyczny twórca potęgi państwa i wzór do naśladowania dla swojego imiennika.

Miejsce wydania:

Anonim tzw. Gall, *Kronika polska*, tłum. R. Grodecki, oprac. M. Plezia, wyd. 5, Wrocław-Warszawa-Kraków-Gdańsk-Łódź 1982 (seria: *Biblioteka Narodowa Seria 1*, nr 59).

Anonim tzw. Gall, *Cronica et gesta Ducum sive Principum Poloniorum*, wyd. K. Maleczyński, [w:] Kraków 1952 (seria: *Monumenta Poloniae Historica: Nova Series*, t. 2).

Miejsce przechowywania:

Kodeks Zamoyskich (*Kodeks zamojski*): Biblioteka Narodowa, sygn. BOZ cim. 28

Tekst źródła:***O wstąpieniu na tron Mieszka II, syna sławnego Bolesława***

Skoro tedy wielki Bolesław zszedł z tego świata, tron objął jego syn Mieszko II, który już za życia ojca pojął za żonę siostrę cesarza Ottona III, z której spłodził Kazimierza, to jest Karola, odnowiciela Polski. Ten zaś Mieszko był zacnym rycerzem, wiele też dokonał dzieł rycerskich, których wyliczanie za długo by trwało. On też stał się przedmiotem nienawiści dla wszystkich sąsiadów, a to skutkiem zawiści, jaką żywili dla jego ojca; lecz nie odznaczał się już tak jak ojciec ani zaletami żywota, ani obyczajów, ani też bogactwami. Opowiadają też, że Czesi schwyтали [go] zdradziecko na wiecu i rzemieniami skępowali mu genitalia tak, że nie mógł już płodzić [potomstwa], za to, że król Bolesław, jego ojciec, podobną im wyrządził krzywdę, osłepiwszy ich księcia, a swego wuja. Mieszko tedy powrócił wprawdzie z niewoli, lecz żony więcej nie zaznał.

Słowniczek pojęć:

Siostrę cesarza Ottona III – żona Mieszka II, Rycheza, była w rzeczywistości siostrzenicą Ottona III.

Ich księcia, a swego wuja – mowa jest o księciu Czech Bolesławie III Rudym, którego Bolesław Chrobry obalił zajmując tron w Pradze w 1003 r.

Wszyscy sąsiedzi – można założyć, że pod tym określeniem kryją się państwa, z którymi Bolesław Chrobry toczył wojny.

Pytania do źródła:

Pytania dla uczniów szkoły podstawowej i uczniów szkoły średniej (poziom podstawowy)

1. Wskaż fragment, w którym autor źródła użył upowszechnionego do dziś przydomka syna Mieszka II.
2. Czy Czesi kastrując Mieszka II doprowadzili do tego, że jego potomstwo nie objęło tronu polskiego?
3. Jakich sąsiadów Polski mógł mieć na myśli autor *Kroniki*? Wymień co najmniej dwa państwa.

Pytania dla uczniów szkoły średniej (poziom rozszerzony): pytania dla poziomu podstawowego, a ponadto

1. Czy na podstawie przytoczonego przekazu możemy stwierdzić, że patron twórcy źródła był potomkiem co najmniej dwóch uczestników zjazdu gnieźnieńskiego z 1000 r.?
2. Jakie, według Anonima tzw. Galla, były przyczyny upadku pierwszej monarchii piastowskiej? Wymień dwie.
3. Czy źródło zawiera jednoznaczny obraz drugiego króla Polski?

Wskazówki:

Wbrew przypuszczalnym intencjom Czechów Piastowie nie utracili władzy w Polsce – następca Mieszka II, Kazimierza Odnowiciel („to jest Karol, odnowiciel Polski”) zdołał ostatecznie objąć władzę. Władca ten był wnukiem Bolesława Chrobrego, lecz jako syn siostrzenicy Ottona III nie był bezpośrednim potomkiem cesarza. Tym sposobem wnuk Kazimierza, Bolesław Krzywousty, pochodził tylko od jednego uczestnika zjazdu gnieźnieńskiego.

Przytoczony fragment zawiera niejednoznaczny portret Mieszka II – z jednej strony był on zdolnym wojownikiem. Z drugiej nie zdołał dorównać ojcu w jego cnotach, przez co nie udźwignął ciężaru bycia jego dziedzicem. Jako drugą przyczynę upadku państwa Anonim tzw. Gall wymienił zawiść, jaką żywili „wszyscy sąsiedzi” (przede wszystkim Rzesza, Czechy oraz Ruś).

Literatura pomocnicza

Kürbis B., *Dziejopisarstwo polskie do połowy XV wieku. Dążenia poznawcze i poglądy*, [w:] eadem, *Na progach historii. Prace wybrane*, Poznań 1994, s. 17–36.

Labuda G., *Mieszko II król Polski (1025–1034)*, Kraków 1992 (seria: *Rozprawy Akademii Umiejętności*, t. 73).

Piastowie. Leksykon biograficzny, red. S. Szczur, K. Ożóg, Kraków 1999.

Plezia M., *Wstęp*, [w:] *Kronika polska*, s. III-LXXXIII.

Wiszewski P., *Domus Boleslai. W poszukiwaniu tradycji dynastycznej Piastów (do około 1138 roku)*, Wrocław 2008.

Najważniejsze cezurę:

1025-1031 – orientacyjne daty pierwszych rządów Mieszka II.

1034 – śmierć Mieszka II.

1113-1117 – umowne lata powstawania *Kroniki polskiej*.

Imię i nazwisko osoby opracowującej rekord: Arkadiusz Siwko.